

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประเมินหลักสูตร โดยจะนำเสนอรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของการประเมินหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร
3. ประเภทของการประเมินหลักสูตร
4. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร
5. แนวทางการประเมินหลักสูตร
6. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร
7. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

1. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

Cronbach (1970 : 231 อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง , 2554 : 290) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตรคือ การรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในเรื่องโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา

Stufflebeam et al. (1971 : 128) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่าเป็นกระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม

Good (1973 : 165) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นการประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอนในขอบเขตของการสอนที่เน้นเพื่อจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดประสงค์ ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผน การจัดโครงการ รวมทั้งการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมา

Tawney (1976 : 10) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นการรวบรวมข้อมูลและจัดเตรียมข้อมูลที่อยู่บนรากฐานที่สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพและคุณค่าของหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 217) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลของการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่จะประเมิน นำมาพิจารณาร่วมกัน เช่น ตัวเอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร และความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม

ทิตนา แคมมณี (2544 : 134) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าหลักสูตรนั้นโดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่
2. เพื่อตัดสินใจว่า การวางเค้าโครงและรูปแบบของหลักสูตรตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่
3. เพื่อวัดดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 85) ได้ให้ความหมายของกระบวนการประเมินหลักสูตรว่าเป็น การพิจารณา เปรียบเทียบและตัดสินใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำผลมาประกอบการตัดสินใจสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ซึ่งสามารถใช้ในการทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา อันประกอบด้วย การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต และการประเมินผลกระทบ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบซีปปี้ไอ (CIPPI Model)

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 217) กล่าวถึง การประเมินหลักสูตรว่ามีจุดมุ่งหมายในการประเมินอยู่ 2 ประการ โดยสรุปคือ

1. การประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การประเมินในระหว่างการพัฒนาหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ผลการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการพัฒนาหลักสูตร

แล้วนำผลการวัดมาประเมินว่า แต่ละขั้นตอนของหลักสูตร มีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ดีเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรในการที่จะปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรได้ถูกต้องก่อนนำไปใช้จริง

2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียน หรือของสังคมเพียงใด ควรใช้ต่อไปหรือควรยกเลิกทั้งหมดหรืออาจจะยกเลิกเพียงบางส่วนและปรับแก้ในส่วนใด

3. ประเภทของการประเมินหลักสูตร

ประสาท เนืองเฉลิม (2553 : 91) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรควรทำให้ครอบคลุมระบบของหลักสูตรทั้งหมด โดยประเมินในสิ่งต่อไปนี้

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร ตลอดจนตำราต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมดี และถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะได้นำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปประกาศใช้ การประเมินเอกสารหลักสูตรมักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และวิธีใช้ให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมิน นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม เป็นต้น

2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำมาใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะแก้ไขปรับปรุงและสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการประเมินอาจใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์

চারঙ্গ บั้วศรี (2542 : 330-331) กล่าวถึง การประเมินผลที่อาศัยช่วงเวลาเป็นหลัก แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การประเมินผลย่อยหรือการประเมินผลระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) การประเมินผลประเภทนี้กระทำในระหว่างที่โครงการยังไม่สิ้นสุดหรือระหว่างที่ทำหลักสูตรยังไม่เสร็จหรือยังทำการสอนไม่จบหน่วยการเรียน การประเมินผลอาจทำเป็นระยะในเรื่องเดียวกันหรือในเรื่องต่างกันได้ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินผลประเภทนี้คือ การปรับปรุงสิ่งที่กระทำอยู่ให้ดีขึ้น

2. การประเมินผลรวมหรือการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลหลังจากที่ได้นำเอาหลักสูตรแม่บทมาใช้เป็นเวลาพอสมควรแล้ว จุดมุ่งหมายของการประเมินผลประเภทนี้คือ การพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรที่

จัดทำขึ้นมีประสิทธิผลหรือไม่ มีอะไรต้องปรับปรุงแก้ไข ขอบเขตของการประเมินผลครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น การวิเคราะห์หลักสูตรทั้งระบบ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การประเมินหลักสูตรโดยการประเมินเอกสารหลักสูตรโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และให้ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกส่วนเป็นผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์

4. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 207-208 อ้างถึงใน ประสาท เมืองเฉลิม, 2553) กล่าวถึง รูปแบบของการประเมินหลักสูตรว่าแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่สร้างเสร็จใหม่ ๆ เป็นการประเมินผลก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบ Puissance
2. รูปแบบการประเมินหลักสูตรระหว่างใช้หรือหลังใช้หลักสูตรแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

2.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลักกว่า หลักสูตรมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Tyler และ Hammond

2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ไม่ยึดเป้าหมาย โดยไม่นำความคิดของผู้ประเมินเป็นตัวกำหนดกรอบความคิดในโครงการประเมิน เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Scriven

2.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้เกณฑ์เป็นหลัก เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stake

2.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจ เป็นรูปแบบที่เน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร

บุญชม ศรีสะอาด (2546) กล่าวว่า รูปแบบของการประเมินหลักสูตรนั้นมีด้วยกันหลายรูปแบบ บางรูปแบบจะประเมินเฉพาะองค์ประกอบส่วนเดียวในระบบหลักสูตร บางรูปแบบจะประเมินครอบคลุมระบบของหลักสูตรบางส่วนหรือทั้งระบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลผลิต (Outcome) ซึ่งรูปแบบนี้มีแนวคิดที่ว่า หลักสูตรมีจุดหมายหรือเป้าประสงค์อย่างไรก็ควรมีการตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้นได้บรรลุจุดหมายหรือเป้าประสงค์นั้นหรือไม่ ซึ่งอาจดูผลในขณะที่จบหลักสูตร หรือในระยะนานออกไปอีก

2. การประเมินหลักสูตรของ Robert E. Stake ซึ่งรูปแบบนี้มีแนวคิดที่ว่า หลักสูตรประเภทใดหรือระดับใดก็ตาม ควรทำการประเมินอย่างมีแบบแผน โดยประเมินใน 3 ด้านคือ ตัวป้อน (Antecedent) กระบวนการ (Transaction) และผลผลิต (Outcome) ทั้งนี้ใช้การบรรยายและการตัดสินใจเป็นฐาน

3. การประเมินหลักสูตรของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งเสนอแนวคิดที่ว่า การประเมินหลักสูตรจะต้องประเมิน 4 ด้านคือ ด้านบริบท (Context) ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) จึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่า CIPP Model

4. การประเมินหลักสูตรของ Robert L. Hammond ซึ่งเสนอโครงสร้างและรูปแบบของการประเมินนวัตกรรมที่เป็นระบบ โดยโครงสร้างของการประเมินประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการสอน (Instructional Dimension) มิติด้านสถาบัน (Institutional Dimension) และมิติด้านพฤติกรรม (Behavioral Dimension)

5. การประเมินหลักสูตรของ Malcolm M. Provus ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า การประเมินควรเป็นกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรม ซึ่ง Provus เสนอรูปแบบของการประเมินที่เรียกว่า Discrepancy Evaluation Model ซึ่งใช้ทฤษฎีการประเมินผลและทฤษฎีการจัดการ

สู่วัฒนา เอี่ยมอรพรรณ และคณะ (2546 : 14 – 19) กล่าวถึง รูปแบบการประเมินไว้ดังนี้

1. Discrepancy Evaluation Model ของ Malcolm M. Provus พัฒนารูปแบบการประเมินเชิงปริมาณ ใช้วิธีการพิจารณาความแตกต่างของผลที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์ มีรูปแบบการประเมิน 5 ขั้นตอนคือการตั้งเกณฑ์การประเมิน (Standard-S) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Performance-P) การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับเกณฑ์ (Compare-C) การพิจารณาความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติกับเกณฑ์ (Discrepancy-D) และการตัดสินใจ (Decision Making-D)

2. CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam เป็นการประเมินหลักสูตรแบบครอบคลุมทุกด้านของหลักสูตรคือ ประเมินองค์ประกอบหลักสูตรทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่มีการใช้หลักสูตร (Context-C) ตัวป้อน (Input-I) กระบวนการ (Process-PC) และผลผลิต (Product-PD)

3. Contingency–Congruency Model ของ Robert E. Stake เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรในเชิงคุณภาพโดยใช้หลักการเรื่องความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร 3 ด้านกับผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ สิ่งที่มีอยู่ก่อนตัวหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และ ผลผลิต

4. Puissance Analysis Technique รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Puissance เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ส่วนของหลักสูตรคือ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 171) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบของ Ralph W Tyler รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Tyler เป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากหลักสูตร ในทัศนะของ Tyler นั้นถือว่ากระบวนการทางการศึกษามีจุดเน้นอยู่ 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แนวคิดในการประเมินหลักสูตรของ Tyler นั้น เป็นที่รู้จักดีในปัจจุบันในชื่อว่า “รูปแบบที่ยึดวัตถุประสงค์ (Objective Model)” ซึ่งวิธีการประเมินตามรูปแบบนี้จะเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ให้สามารถแสดงออกในรูปของพฤติกรรมของผู้เรียน และขั้นต่อไปก็เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าได้ดำเนินการตามหลักสูตรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งบทบาทของการประเมินก็คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั่นเอง

2. การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบของ Stake (The Stake Congruence Contingency Model) ซึ่ง Robert E. Stake ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรโดยเน้นเกี่ยวกับชนิดของข้อมูลและประเภทของกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในโครงการเป็นสำคัญ ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรจำแนกออกเป็น 2 ชนิด คือ ข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive) ได้แก่ ข้อมูลที่อธิบายลักษณะความมุ่งหวังของโครงการ (Intent Sources) และข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้จากการปฏิบัติตามโครงการนั้น (Observation Sources) และข้อมูลเชิงตัดสิน (Judgemental) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาคุณค่าของโครงการ ซึ่งใช้เกณฑ์ในการพิจารณา 2 ลักษณะคือ เกณฑ์มาตรฐาน (Standard Sources) และเกณฑ์การตัดสิน (Judgemental Sources) สำหรับเกณฑ์มาตรฐานนั้นได้แก่ การนำเอามาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมาเป็นเกณฑ์สำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น คะแนนเฉลี่ยในการสอบ ระดับความเป็นอยู่ด้านอนามัย ตามที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด เป็นต้น ส่วนเกณฑ์การตัดสินนั้นได้แก่ การถือเอาผลของวิธีการ

ต่าง ๆ ซึ่งทำเพื่อเป้าหมายเดียวกันมาเปรียบเทียบกัน หรือเปรียบเทียบโครงการลักษณะเดียวกันที่จัดอยู่ในชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

3. การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบของ Provus (Provus' Discrepancy Evaluation Model) การประเมินผลการใช้หลักสูตรตามรูปแบบของ Provus จะมี 5 ขั้นตอนคือ

3.1 ตั้งเกณฑ์มาตรฐาน (Standard-S) โดยผู้ประเมินหลักสูตรจะตั้งเกณฑ์มาตรฐานของสิ่งที่ต้องการวัดไว้ว่าต้องการในระดับไหน

3.2 รวบรวมผลการปฏิบัติ (Performance-P) ผู้ประเมินจะทำการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการทราบโดยละเอียดหรือเพียงพอสำหรับการจะนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

3.3 ทำการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ (Compare-C) โดยผู้ประเมินจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นตอนที่ 2 ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1

3.4 จำแนกความต่าง (Discrepancy-D) ระหว่างผลการปฏิบัติกับเกณฑ์มาตรฐาน

3.5 ทำการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นขั้นสุดท้ายของการประเมินหลักสูตรโดยการพิจารณาตัดสินใจที่จะดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกี่ยวกับหลักสูตร

4. การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบของ Phi Delta Kappa รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดนี้ได้รับการพัฒนามาจากแนวความคิดในการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam การประเมินผลในรูปแบบนี้เรียกชื่อว่า CIPP Model (ประสาท เนืองเฉลิม, 2553) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร พบว่า การประเมินหลักสูตรควรได้ข้อมูลประกอบการประเมินที่มีความครอบคลุมรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรต่อไป ดังนั้น การนำข้อมูลที่ได้จากผู้ใช้บัณฑิตมาประกอบการพิจารณาจะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรได้ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากผู้ใช้บัณฑิตจะเป็นในส่วนของผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตและความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ขยายผลจากแนวคิดการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam มาใช้รูปแบบ CIPPI Model เพื่อให้การประเมินหลักสูตรมีความครอบคลุมและได้รายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ประกอบด้วยการประเมินใน 5 ส่วน คือ

4.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation-C) เป็นการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆ ที่จะนำไปสู่การ

กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนศึกษาแผนการดำเนินงาน จุดอ่อน จุดแข็งของ ภาควิชา

4.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation-I) เป็นการตรวจสอบสภาพ และความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คุณสมบัติคณาจารย์ที่ สอน คุณสมบัติผู้เข้าศึกษาในหลักสูตร สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และงบประมาณ

4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation-P) เป็นการประเมิน กระบวนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการ บริหารและบริการหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การประกันคุณภาพ ตลอดจน กระบวนการส่งเสริมการใช้หลักสูตร เป็นต้น

4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation-PD) เป็นการประเมินผลผลิตที่ ได้จากหลักสูตรว่าตรงกับเจตนารมณ์และเป้าหมายของหลักสูตรหรือเป็นไปตามความคาดหวัง หรือความต้องการของสังคมเพียงใด โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละของจำนวน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด ตลอดจนคุณลักษณะของบัณฑิต

4.5 การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation-IP) เป็นการประเมินผลกระทบ ที่ได้ภายหลังจากบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรนั้นออกไปประกอบอาชีพ โดยพิจารณา จากการปฏิบัติงานของบัณฑิตและความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

5. แนวทางการประเมินหลักสูตร

รุจิรั ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545 : 107-109) แนวทางการประเมิน หลักสูตรแบ่งออกกว้าง ๆ ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. การประเมินแบบดั้งเดิม (Traditional Evaluation) เป็นการประเมินที่ใช้การ พิจารณาประสิทธิภาพการสอน โดยการวัดว่าผู้เรียนสามารถผ่านจุดประสงค์ของหลักสูตร หรือไม่ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดจากการนำ หลักสูตรไปใช้ ผู้ประเมินจึงสนใจว่าหลักสูตรนำมาใช้ได้จริงหรือไม่ และเมื่อเสร็จสิ้นการใช้ หลักสูตรแล้ว ผู้ประเมินจึงอธิบายผลการใช้จากการวัดเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมของ ผู้เรียนจากจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2. การประเมินแบบคลื่นลูกใหม่ (New-Wave Evaluation) แนวทางนี้เชื่อว่า การ ทดสอบไม่ใช่เป็นวิธีเดียวในการประเมินผล แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ เกี่ยวข้องอีกมาก ซึ่งการ ประเมินต้องพิจารณาบริบทของหลักสูตร รวมทั้งเก็บข้อมูลเพื่อพิจารณาจุดอ่อน/จุดแข็งของ หลักสูตร รายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตร และวิถีทางที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียน

6. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร

รุจิรั ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม (2545 : 112-114) กล่าวว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Criteria) เกณฑ์ทางปฏิบัติ (Practical Criteria) และเกณฑ์ของความคุ้มค่า (Prudential Criteria)

1. เกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Criteria) พิจารณาเกี่ยวกับความเที่ยงตรงภายใน ความเที่ยงตรงภายนอก ความเชื่อมั่น และความโปร่งใส โดยผู้ประเมินควรมีข้อตกลงร่วมกันในการประเมินหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลต่อการตีความ

2. เกณฑ์ทางปฏิบัติ (Practical Criteria) พิจารณาเกี่ยวกับความตรงตามจุดประสงค์ ควรรวบรวมข้อมูลที่มีความสำคัญที่สุด มีการกำหนดขอบเขตของการประเมินผล ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากการประเมินผลต้องเชื่อถือได้ มีการกำหนดกรอบเวลาการประเมินที่เหมาะสม และผลการประเมินควรเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและนำไปใช้ได้

3. เกณฑ์ของความคุ้มค่า (Prudential Criteria) พิจารณาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554 : 297-298) กล่าวเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการประเมินหลักสูตรว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลจำเป็นต้องยึดหลักการที่สำคัญในการประเมินผลเพื่อที่จะทำให้การประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลจากการประเมินหลักสูตรที่มีคุณค่าเพียงพอที่จะนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรได้จริง ซึ่งหลักเกณฑ์ที่จะช่วยในการประเมิน มีดังนี้

1. มีจุดประสงค์ในการประเมินที่แน่นอน การประเมินผลหลักสูตรจะต้องกำหนดลงไปให้แน่นอนชัดเจนว่าประเมินอะไร

2. มีการวัดที่เชื่อถือได้ โดยมีเครื่องมือและเกณฑ์การวัดซึ่งเป็นที่ยอมรับ

3. ข้อมูลจะต้องได้มาอย่างถูกต้องเชื่อถือได้

4. มีขอบเขตที่แน่นอนชัดเจนว่า เราต้องการประเมินในเรื่องใดแค่ไหน

5. ประเด็นของเรื่องที่จะประเมินอยู่ในช่วงเวลาของความสนใจ

6. การรวบรวมข้อมูลมาเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินผลจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

7. การวิเคราะห์ผลการประเมินต้องทำอย่างระมัดระวังรอบคอบ และให้มีความเที่ยงตรงในการพิจารณา

8. การประเมินผลหลักสูตรควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี

9. มีเอกภาพในการตัดสินผลการประเมิน

10. ผลต่าง ๆ ที่ได้จากการประเมินควรนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
11. ต้องถือปฏิบัติสืบเนื่องสม่ำเสมอตลอดเวลา

7. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (หลักสูตรใหม่) ฉบับปี พ.ศ. 2547 ตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2547 โดยมีสาระสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความชำนาญทางจิตวิทยาอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม
2. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถค้นคว้า วิจัย พัฒนาและเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางจิตวิทยากับศาสตร์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อผลิตบัณฑิตที่สามารถปฏิบัติงานทางจิตวิทยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างของหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า	135 หน่วยกิต
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวนไม่น้อยกว่า	32 หน่วยกิต
- กลุ่มมนุษยศาสตร์	จำนวนไม่น้อยกว่า	4 หน่วยกิต
- กลุ่มสังคมศาสตร์	จำนวนไม่น้อยกว่า	7 หน่วยกิต
- กลุ่มภาษา	จำนวนไม่น้อยกว่า	15 หน่วยกิต
- กลุ่มวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์	จำนวนไม่น้อยกว่า	6 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวนไม่น้อยกว่า	88 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาเอก		
- วิชาเอกบังคับ	จำนวน	55 หน่วยกิต
- วิชาเอกเลือก	จำนวนไม่น้อยกว่า	33 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	จำนวนไม่น้อยกว่า	15 หน่วยกิต

ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตร 4 ปีการศึกษา ทั้งนี้ระยะเวลาที่ให้ศึกษาได้
อย่างมากไม่เกิน 8 ปีการศึกษา

การสำเร็จการศึกษา

ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ต้องสอบ
ได้หน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า 135 หน่วยกิต และได้ค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า 2.00

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

อิศเรศ พิพัฒน์มงคลพร และคณะ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมิน
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ
ประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัย
นำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบของหลักสูตร 2) ศึกษาปัญหาและ
แนวทางการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา พ.ศ.
2547 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมิน
แบบ CIPPI Model เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย บัณฑิตสาขาวิชาการ
ประถมศึกษา ปีการศึกษา 2551 จำนวน 14 คน นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาที่กำลัง
ศึกษาในชั้นปีที่ 4-5 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 45 คน ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาการประถมศึกษา
จำนวน 10 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ และผู้เชี่ยวชาญใน
สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 5 คน และผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 5 คน เก็บ
ข้อมูลโดยใช้การตรวจเอกสารหลักสูตร การสอบถาม การสัมภาษณ์ความคิดเห็นจาก
กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินในด้านสภาวะแวดล้อม ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่ง
ประกอบด้วย แผนการดำเนินงานของภาควิชา/สาขาวิชา และจุดแข็ง/จุดอ่อนของภาควิชา/
สาขาวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. การประเมินในด้านปัจจัยนำเข้า ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งประกอบด้วย
วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียนและการสอบ

คัดเลือก คุณสมบัติของคณาจารย์/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินในด้านกระบวนการ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การจัดการเรียนการสอน การให้บริการสนับสนุน และการบริหารหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. การประเมินในด้านผลผลิต นักศึกษาทั้งสองรุ่นจบการศึกษาตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 93.33 และทำงานตรงสาขาร้อยละ 86.67 และผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่าคุณลักษณะบัณฑิตในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5. การประเมินในด้านผลกระทบ ในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะบัณฑิตที่ปฏิบัติงานหรือศึกษาต่อในหน่วยงาน ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมย์เลิศ และคณะ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินผลหลักสูตรในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของ Stufflebeam มาประยุกต์เป็น CIPPI Model ซึ่งเก็บข้อมูลการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 – 5 ของปีการศึกษา 2551 จำนวน 38 คน กลุ่มมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในช่วงปีการศึกษา 2546 – 2550 จำนวน 57 คน กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ จำนวน 12 คน กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินสภาวะแวดล้อมมีความเหมาะสม
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างของหลักสูตร มีความเหมาะสม ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านอาจารย์ผู้สอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ด้านนักศึกษา มีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3. การประเมินกระบวนการ ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินผลผลิต ซึ่งในกลุ่มมหาบัณฑิตเห็นว่า ตนเองมีคุณลักษณะทางด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ อยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมหาบัณฑิตอยู่ในระดับมาก และกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมหาบัณฑิตอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก

5. การประเมินผลกระทบ กลุ่มมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าตนเองสามารถนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ในระดับมาก

สุรีย์ เหล็กขำ (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินและจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข โดยประเมินใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 5 คน ผู้บริหารจัดการหลักสูตร จำนวน 15 คน อาจารย์พยาบาล จำนวน 219 คน นักศึกษาพยาบาล จำนวน 459 คน บัณฑิตพยาบาล จำนวน 789 คน ผู้บังคับบัญชา จำนวน 797 คน เพื่อนร่วมงาน จำนวน 826 คน และประชาชนหรือผู้ป่วย จำนวน 810 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ส่วนการจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 ได้มาจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านบริบทและด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 เป็นหลักสูตรบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งผลิตและพัฒนาบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. ด้านกระบวนการ พบว่า ในการบริหารหลักสูตร ทางสถาบันฯ ได้ให้อิสระในการบริหารจัดการหลักสูตรได้ตามบริบทของแต่ละวิทยาลัย เพื่อให้การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเหมาะสม

3. ด้านผลผลิต พบว่า บัณฑิตพยาบาลมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพพยาบาล และมีความสามารถให้การปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์แบบองค์รวมด้วยความเอื้ออาทรตามหลักคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ และได้รับการยอมรับจากผู้รับบริการและสังคม

สำหรับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มุ่งที่การพยาบาลแบบเอื้ออาทร บูรณาการความรู้กับคุณธรรม และปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน ส่วนโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับการบริหารหลักสูตร ควรให้อาจารย์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาได้วางแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพพร้อมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์จริงของหน่วยฝึก

นวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้รูปแบบ CIPP Model ในการประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในการศึกษาเชิงปริมาณ ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 32 คน นักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนที่ผ่านการฝึกงานทางด้านจิตวิทยาชุมชนมาแล้ว จำนวน 33 คน และหัวหน้าหน่วยงานในหน่วยงานต้นสังกัดของมหาบัณฑิต จำนวน 30 คน สำหรับการศึกษเชิงคุณภาพทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สาขาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 3 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 7 คน และมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 15 คน และทำการศึกษาเอกสาร ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน พ.ศ. 2541 และเอกสารประกันคุณภาพของภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม ในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมทั้งในสัดส่วนของวิชาบังคับและวิชาเลือก โดยการกำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์มีความเหมาะสมมากที่สุด

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า ในด้านการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ควรเน้นให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้โดยการศึกษาในชุมชนจริงร่วมกับการศึกษาในชั้นเรียน ด้านการกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน การสอบคัดเลือก มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ด้านวุฒิการศึกษาและอัตราส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษา มีความเหมาะสม และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยในสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนยังมีไม่มากนัก

3. การประเมินกระบวนการ ในด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านพฤติกรรมผู้เรียนโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านการฝึกปฏิบัติงานในชุมชนและการนิเทศการฝึกงานโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดรายวิชาเรียนโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการให้บริการและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. การประเมินผลผลิต ในด้านคุณลักษณะของมหาบัณฑิต พบว่า การได้รับความรู้จากการศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน และการนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ปฏิบัติจริง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้บังคับบัญชาชั้นต้นเห็นด้วยกับคุณลักษณะของมหาบัณฑิตในด้านการปฏิบัติงานทั่วไป และการปฏิบัติงานในฐานะนักจิตวิทยาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อมหาบัณฑิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า งานวิจัยส่วนมากจะใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรโดยใช้การศึกษาเอกสารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPPI Model โดยดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และจะใช้วิธีการให้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยพิจารณาใน 5 ด้านด้วยกัน ได้แก่ การประเมินสภาพแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต และการประเมินผลกระทบ